

Utószó

Mikola Anikó *A menekülés* című kötetéhez

Nyomasztó világba lép az olvasó Mikola Anikó prózáját lapozgatva. Tárgytalan szorongás, névtelen félelem, feloldhatatlan magány rajzolódik ki ennek az alapvetően realista beállítottságú prózának a színpala előtt.

Az elbeszélések a szerző első verskötetének (*Tűz és füst között*, 1971) sötét, kísérteties hangulatú lírájával tartanak rokonságot, de elhallgatásaikkal, csöndjeikkel, feszes szerkezetükkel, homályban hagyott részleteikkel a XIX. század végének balladisztikus novellát is felidéznek.

Egy-egy történet háttérben sötét árnyékként terpeszkedik a múlt, mely az olvasó által megismerhetetlen, de az elbeszélés szereplőinek cselekvéseit az ebben a múltban rejlő titkok mozgatják. A dialógusok (*Fekete ceruzák*), a parabola (*A Kis Építőmester*), az eljuttatott félmondatok (*A menekülés*) csak megidéznek, de nem fejtik fel a múltat, a Mikola-próza bőven él a sejtetéssel. A sejtetéssel szemben a sugalmazás a novelák kompozíciójának kialakításában jut szerephez: előrevetíti a történet fordulatait, s a sugalmazás által megfejthetővé válik a jövő – néma csak a múlt marad.

A kötet jóformán valamennyi novellája egy-egy lírai állapotrajz, a történet és a történet elbeszélése szinte mellékes, hiszen minden történés csak az állapot árnyalására, több szempontú láttatására szolgál. A realista ábrázolás igényét minduntalan felülírja a lelki tájak már-már szürrealista rajza. A Mikola-novellák hőseinek élete radikálisan ketté törött: egy, csak az ő számukra ismert esemény előttre és az azt követőre (*Fekete ceruzák*, *Tündértehén*, *A Kis Építőmester*). Az eltörött élet két felét az emlékezés nem képes újra egésszé varázsolni, mivel az „azelőtt” csak töredékesen idézhető fel, vagy úgy sem. „Mi történt velem, hogy az életem két részre oszlik: »mostanra« és »azelőttre«?” – kérdezi a *Tündértehén* főszereplője, de ugyanez a kérdés elhangozhatna a kötet bármelyik novellájában. Mikola Anikó prózája az érzelmet és érzéket mozgósítja, de a szövegeit uraló vizuális és auditív elemek a szövegek jelentésének megképzésében is részt vesznek. Írásaiban az én és a világ közötti válaszfal áthatolhatatlan, a derű színehangjai kívül rekednek, az élet – ahogy ezt a kötet egyik korai írása sugallja – mindig máshol van.

A létezés tragikus élményként ragadja meg és járja körül Mikola Anikó tíz novellája, melyeknek központi témái a halál, magány, elhagyatottság. A tíz novella egyike Kafka-átiratként is olvasható (*Tündértehén*), másikuk meseparafraízis (*A menekülés*), egy harmadik pedig parabolaként működik (*A Kis Építőmester*). Szereplőik valami mindent átítató egzisztenciális válságban egyensúlyoznak a semmi peremén, számukra a világ létezésének egyedüli értelme az én magányának még élesebb körvonalazása.

A kötetben helyet kapott az 1972-es *Fekete szél* c. antológia három novellája is: *A sárga macska délutánja*, az *Emberek és az Át az üvegfalon*. A három írás, különösen *A sárga macska délutánja* a gyűjteményes kötet legkidolgozottabb szövegei közé tartozik. Mindhárom a szabadság árára kérdez rá, az elvesztett vagy meg sem talált saját élet felszabadító és egyben megsemmisítő igazsága a fenntartható élet egzisztenciális igazságával fordul szembe bennük. A Mikola-hősök veszendőek, magányosak; ebben a világban eleve kudarca van ítélve minden kapcsolat, ember és ember között a másik megismerhetetlenségének és az én általi megismerhetetlenségének áttörhetetlen fala húzódik, az *Át az üvegfalon* c. írásban pedig még az önazonosság illúziójának fenntartható volta is megkérdőjeleződik. Talán éppen ez az élethuzugságokkal szembeszegülő könnyörtelen következetesség a legvonzóbb Mikola Anikó elbeszéléseiben.

Mikola Anikó novelláskötetének prózai írásai méltó kiegészítői a korán eltávozott szerző költészetének.

Bárczi Zsófia (1973, Torna) prózaíró, irodalomtörténész, egyetemi oktató.

Prózáskötete *A keselyű hava* címmel 2004-ben jelent meg az AB-ART Kiadó gondozásában. Érejkülváron él.